

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

(Dnr S2023/02794)

Statens institutionsstyrelse (SiS) har ombetts att lämna synpunkter på förslagen i rubricerat betänkande. SiS genomgång av förslagen har skett med de utgångspunkter som myndigheten har att beakta.

Inledande kommentarer

SiS arbetar kontinuerligt med att förebygga övergrepp, maktmissbruk och andra oegentligheter i sin verksamhet och det är angeläget att barn tillförsäkras ökade möjligheter att ta tillvara sina rättigheter.

SiS ser positivt på att utredningen genomgående har fört fram barns röster och tillstyrker utredningens förslag i stort. SiS anser dock att det kan uppstå praktiska svårigheter vid tillämpningen av vissa av förslagen utifrån deras utformning. SiS anser också att förslagets ekonomiska konsekvenser inte är tillräckligt belysta vad avser SiS verksamhet.

En inledande och övergripande synpunkt är att de barn som verkställer sluten ungdomsvård i enlighet med lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård ska tillförsäkras samma rättigheter och möjligheter som andra barn att få information och tillvarata sina rättigheter. Grunderna för SiS övriga synpunkter på förslagen redovisas i det följande.

Förslagen i avsnitt 9.4.3, 9.4.4 och 9.4.6

SiS anser att det bör tydliggöras vilka krav som ska ställas på SiS att utreda om ett barn har ett önskemål om att ett offentligt biträde ska förordnas *inför* ett överklagande av beslut som SiS har fattat. De barn som vårdas vid SiS har som regel inte en daglig kontakt med socialtjänsten och SiS måste i sina kontakter med socialtjänsten även beakta reglering om sekretess. Någon möjlighet till automatisk informationsöverföring mellan SiS och socialtjänsten gällande samtliga beslut som fattas och barnets inställning till dessa och eventuella önskan att överklaga med stöd av ett offentligt biträde finns således inte. Detta

Statens institutionsstyrelse

Besök Svetsarvägen 10
Adress Box 1062
171 22 Solna

Telefon 010-453 40 00
Fax 010-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

innebär att om ett barn uttrycker en vilja att överklaga ett beslut med hjälp av ett offentligt biträde sent under överklagandetiden är det inte säkert att frågan hinner förankras med socialtjänsten för vidare anmälan av behov av offentligt biträde till förvaltningsrätten. Det kan även förekomma att ett barn i omedelbar anslutning till ett beslut önskar överklaga beslutet men att barnet sedan, när en viss tid har förflutit, inte längre är intresserat av att fullfölja överklagandet. SiS anser därför att det bör tydliggöras vilket ansvar SiS medarbetare har att utreda frågan om barnets önskemål om offentligt biträde, inom vilken tid det måste göras och när det ansvaret är fullgjort.

Under vårdtiden vid SiS kan ett flertal olika beslut fattas avseende ett och samma barn. Vissa av dessa beslut kan gälla över viss tid och ska därefter omprövas, alternativt att ett nytt beslut måste fattas. Beslut om vård i enskildhet enligt 15 d § LVU ska t.ex. omprövas senast var sjunde dag och ett beslut om att vägra eller begränsa elektroniska kommunikationstjänster och besök enligt 15 a § LVU gäller (enligt nu gällande reglering) i högst 14 dagar och därefter måste ett nytt beslut fattas om behov och förutsättningar för beslutet fortfarande kvarstår. Om ett offentligt biträde ska förordnas inför ett överklagande av varje beslut kan förvaltningsrätten således behöva besluta om ett flertal förordnanden under en kort tidsperiod avseende ett och samma barn. SiS anser att ändamålsenligheten i en sådan ordning kan ifrågasättas och att den är administrativt betungande, bl.a. utifrån de aspekter som lyfts i det föregående avseende SiS ansvar att utreda barnets inställning till att få stöd av ett offentligt biträde inför ett överklagande. En alternativ ordning skulle kunna vara att ett barn som vårdas vid SiS har ett och samma offentliga biträde förordnat under hela vårdtiden vid SiS. Barnet skulle då kunna kontakta biträdet om det önskar överklaga ett beslut som SiS har fattat eller om det inför ett överklagande önskar diskutera den frågan. En sådan ordning skulle vara tydligare och mer rättssäker för barnet och inte lika administrativt betungande.

Förslagen i avsnitt 12.8

SiS ser positivt på att staten bidrar till etableringen av barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer som erbjuder verksamhet med oberoende barnombud. SiS vill dock i sammanhanget föra fram följande.

Civilsamhället lyder inte under samma granskning som statliga myndigheter. Det bör därför ställas särskilda krav på insyn och granskning av barnombudens verksamhet för att säkerställa dessas oberoende och professionella förhållningssätt.

Det bör tydliggöras vilket ansvar de oberoende barnombuden har i relation till bl.a. socialtjänsten, SiS och det offentliga biträdet. Det måste även vara tydligt för barnet vad barnombudet kan hjälpa till med och vad det inte kan hjälpa till med. Utredningen poängterar att det inte är barnombudets uppgift att ha åsikter om vad som är det enskilda barnets bästa utan detta ansvar ligger, precis som idag, på ansvariga myndigheter (s. 574). SiS instämmer i detta.

Förutom kompetens i att möta barn och i fråga om barnkonventionen och annan lagstiftning måste barnombuden ha kunskap om hur den sociala vårdkedjan avseende barn är uppbyggd, vad syftet med vården är, hur verksamheten fungerar i praktiken och vilka befogenheter och roller olika aktörer som finns i vårdkedjan har.

Det måste vidare säkerställas att alla barn ska kunna få likvärdigt stöd från barnombuden, oavsett var barnet befinner sig geografiskt.

Avsnitt 14.3

Som framkommit bedömer SiS att förslagen i avsnitt 9.4.3, 9.4.4 och 9.4.6 såsom de är utformade kommer att medföra en ökad administration vilket i sin tur medför kostnader för myndigheten. Några ekonomiska konsekvenser för SiS verksamhet har dock inte belysts av utredningen. SiS emotser att den frågan utreds i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I den slutliga handläggningen har ekonomi- och planeringsdirektören Anna Sandahl, rättschefen Eleonore Källstrand Nord och sektionschefen Erla Thorisdottir deltagit. Föredragande har varit juristen Emma Enhol.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark

Emma Enhol